

جغرافیای انتخابات

«با نگاهی به انتخابات ریاست جمهوری در ایالات متحده آمریکا»

علی صادقی^۱

دموکراسی یک فلسفه اجتماعی و جغرافیایی‌ترین شکل حکومت است که در آن مردم نقش اصلی و دارنده قدرت نهایی برای تصمیم‌گیری درباره مسائل مربوط به سیاست و اداره کشور هستند. این فرایند در قالب انتخابات (رفراندوم) در هر کشور و بنا به شرایط و مقتضیات مندرج در قانون آن کشور در فواصل زمانی مشخص و برای انتخاب در موضوعات مشخص صورت می‌گیرد.

از آنجاییکه دانش جغرافیا، علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط و اثرگذاری متقابل این دو تعریف می‌شود، بدون تردید انتخاب افراد و شخصیت‌های انسانی در نهادهای تصمیم‌ساز و به عنوان تصمیم‌گیرندگان اداره فضای جغرافیای (محیط) از موضوعات مهم مورد بررسی در دانش جغرافیا محسوب می‌شود. علاوه بر آن، شرایط جغرافیایی، محیطی و ویژگی‌های انسانی مختلف شکل گرفته در هر فضای جغرافیایی، همواره بر گزینه منتخب توسط ساکنان نواحی اثرگذار بوده است. از این رو طی دهه‌های گذشته توجه به انتخابات و دموکراسی و توسعه و اثربخشی آن در سراسر جهان، جغرافیای انتخابات را بعنوان شکوفاترین گرایش در یکی از شاخه‌های جغرافیا یعنی جغرافیای سیاسی قرار داده است. بعبارت دیگر، جغرافیای انتخابات یکی از حوزه‌های دانش جغرافیای سیاسی است که به واکاوی تعامل فضا، مکان، فرایندهای انتخاباتی، تنوع تصمیمات و نتایج آراء رأی‌دهندگان نواحی مختلف، اثرگذاری تفاوت‌های فضایی در رفتار سیاسی و شکل‌گیری حوزه‌های انتخاباتی می‌پردازد.

جغرافیای انتخابات به صورت علمی، اولین بار در سال ۱۹۱۳ توسط دانشمند فرانسوی اندره زیگفرید (Andre' Sieqfreid) مطرح شد. او با مطالعه‌ای در خصوص انتخابات در غرب فرانسه و ارتباط آن با عوامل جغرافیایی و همین‌طور عوامل اقتصادی

۱ - دکتری جغرافیای سیاسی و سردبیر فصلنامه «پویا در آموزش مطالعات اجتماعی»

- اجتماعی، نظرات خود را منتشر کرد. علاقه او به مسئله انتخابات و جغرافیای انتخابات سبب شد تا در سال ۱۹۴۹ مطالعه وسیعی را در خصوص جغرافیای انتخابات سال‌های ۱۸۷۱ تا ۱۹۴۰ انجام دهد.

در دهه ۱۹۶۰ با اهمیت پیدا کردن جنبه‌های کمی در علوم، جغرافیدانان امریکایی علاقمندی خود را نسبت به موضوع جغرافیای انتخابات بیش از پیش نشان دادند و در خصوص همه نوع انتخابات مطالعات وسیعی را آغاز کردند، تا آنجا که به عنوان یک رشته از مطالعات جغرافیایی سیاسی شناخته شد. در همین سال‌ها در کشورهایی چون استرالیا، نیوزیلند، هند و برخی از کشورهای اروپای غربی نیز موضوع جغرافیای انتخابات جاذبه‌ای خاص پیدا کرد. عمده تمرکز در این مطالعات بر روی انتخابات در سطوح ملی، محلی و همین‌طور انتخابات ریاست‌جمهوری بود.

یکی از انواع انتخابات که به دلیل اهمیت ویژه آن همواره مورد توجه اندیشمندان جغرافیای سیاسی و سایر افراد و گروه‌ها در کشورهای مختلف بوده، انتخابات ریاست جمهوری است. انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا، علاوه بر توجه به جنبه‌ها و اثرگذاری‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی این کشور در جهان، به دلیل تفاوتی که با سایر انتخابات در جهان دارد، از موضوعات مورد توجه و علاقه جغرافیدانان سیاسی به شمار می‌رود.

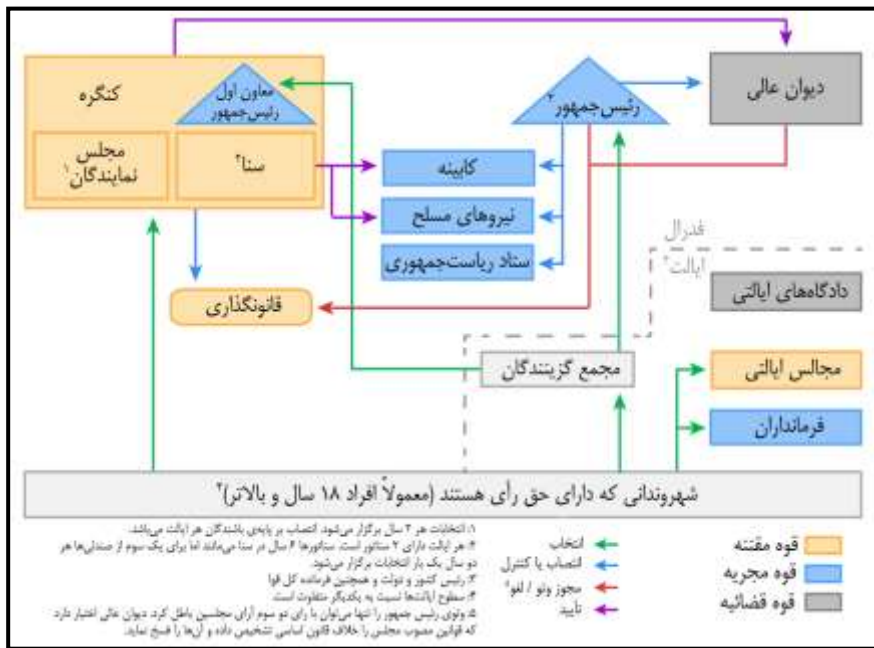
جغرافیای انتخابات ریاست جمهوری در ایالات متحده آمریکا

ایالات متحده آمریکا دارای نظام سیاسی فدرال است. فدرالیسم از ریشه لاتین فُئِدوسُ به لاتین (foederation یا foedus) به معنای اتحاد یا قرارداد یا توافق و پیمان، یک مفهوم سیاسی است که در آن گروهی از واحدها (ایالات، استان‌ها، کشورها و...) به یکدیگر متعهد شده‌اند و به نمایندگی از آنها یک حکومت مرکزی وجود دارد. اصطلاح فدرالیسم همچنین برای توصیف یک سیستم حکومتی به کار می‌رود که در آن حق حاکمیت، مطابق قانون اساسی بین یک قدرت حکومت مرکزی و واحدهای سیاسی تشکیل دهنده آن (مانند ایالت‌ها یا استان‌ها) تقسیم شده است.

در قانون اساسی ایالات متحده آمریکا با صراحت بر نظام فدرالی تصریح شده و یک نوع تقسیم کار مشخص میان دولت فدرال و دولت‌های ایالتی در نظر گرفته شده است. در حقیقت هر ایالت در امور داخلی خود دارای اختیارات کامل است و صرفاً در امور

خارجی، ارتش، ضرب و چاپ سکه و اسکناس و اعلان جنگ به دولت فدرال اختیار داده شده است.

رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا به عنوان رئیس قوه مجریه با رأی مردم و از طریق آرای مجمع انتخاباتی (الکتورال) انتخاب می‌شود و در برگزیدن مشاورانش به عنوان وزرا اختیارات کاملی دارد. در حقیقت رئیس جمهور نیازی به کسب رأی اعتماد از کنگره ندارد و کنگره نیز متقابلاً نمی‌تواند با رأی عدم اعتماد، هیأت دولت یا وزرا را برکنار کند.

شکل ۱: نظام سیاسی و سطوح قدرت در ایالات متحده آمریکا

چگونگی برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا

انتخابات ریاست جمهوری آمریکا مانند ایران هر چهار سال یکبار برگزار می‌شود؛ اما آنها اصرار دارند که این انتخابات در روزی مشخص برگزاری شود، در واقع هر چهار سال

یکبار برای تعیین اینکه چه کسی به کاخ سفید برود، اولین سه شنبه بعد از اولین دوشنبه ماه نوامبر پای صندوق‌های رای می‌روند.

چرا اولین سه شنبه بعد از اولین دوشنبه نوامبر انتخابات برگزار می‌شود؟

دلیل انتخاب چنین روزی به قرن ۱۹ بر می‌گردد؛ آن دوران مردم آمریکا که امروز خود را مهد تکنولوژی، فرهنگ و دموکراسی می‌دانند؛ کشاورز بودند، با فرارسیدن ماه نوامبر از برداشت محصول فارغ می‌شدند و می‌توانستند بدون دغدغه‌ی معیشت در انتخابات شرکت کنند، تعیین روز سه شنبه نیز به دلیل شرایطی آن زمان بوده که امروزه دیگر وجود ندارد. در آن زمان، به دلیل ابتدایی بودن راه‌های مواصلاتی میان ایالت‌ها، قانون-گذاران آمریکایی تصمیم گرفتند روز سه شنبه را برای انتخابات برگزینند تا مردم بتوانند از راه‌های دور خود را به مراکز رأی‌گیری برسانند. در آن زمان، رسیدن به محل رأی-گیری، گاهی یک روز کامل وقت می‌گرفت. با وجود تغییرات بسیار در ایالت‌های آمریکا، همچنان روز انتخابات ریاست جمهوری بر اساس سنت‌های گذشته برگزار می‌شود.

فرایند انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا

طبق قانون ایالات متحده، رأی‌دهندگان در انتخابات ریاست جمهوری این کشور باید دارای سن حداقل ۱۸ سال باشند و از چند روز پیش از روز برگزاری انتخابات، برای رأی دادن ثبت نام کنند. البته با توجه به اینکه اکثر قوانین انتخاباتی در آمریکا توسط خود ایالات وضع می‌شوند، لذا در برخی از ایالات رأی‌دهندگان در روز برگزاری انتخابات نیز می‌توانند اقدام به ثبت نام کنند. همچنین هر فردی در هر ایالتی که برای رأی دادن ثبت نام کرده است، تنها می‌تواند رأی خود را در همان ایالت به صندوق بیندازد.

عموماً رأی‌گیری در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا به دو شکل حضوری و غیرحضوری (پستی) انجام می‌شود. در شکل حضوری، رأی‌دهندگان با حضور در پای صندوق‌های رأی، به نامزد مورد نظر خود رأی می‌دهند؛ در حالیکه در شیوه رأی‌گیری پستی، رأی‌دهندگان برگه رأی خود را در پاکتی مخصوص قرار داده و آن را پست می‌کنند.

در خصوص شیوه اخذ رأی به شیوه پستی در بین ایالات مختلف بسته به قوانین آنان تفاوت‌هایی وجود دارد. برخی از ایالات، مانند واشنگتن و هاوایی، همه رأی‌دهندگان

خود برگه و پاکت پستی مخصوص آن را ارسال می‌کنند، در حالیکه در بسیاری از ایالات دیگر، برگه و پاکت رأی فقط برای آن دسته از رای‌دهندگان ارسال می‌شود که به طور رسمی درخواست رأی غیرحضورى داده باشند.

آرا در ایالات متحده چگونه شمارش می‌شوند؟

شمارش آرا انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا به روش غیرمستقیم انجام می‌شود. بدین صورت که مردم این کشور، در روز انتخابات، نام نامزد مورد نظر خود را بر روی برگه‌های رأی می‌نویسند، اما در نهایت رئیس‌جمهور به وسیله رأی افرادی تحت عنوان "الکتور" انتخاب می‌شوند که خود این افراد انتخاب شده احزاب هستند.

توجه داشته باشید ایالات متحده آمریکا از ۵۰ ایالت تشکیل شده و دو مجلس سنا و مجلس نمایندگان دارد که کنگره آمریکا را تشکیل می‌دهند. هر ایالت فارغ از جمعیت، مساحت و سایر ویژگی‌های طبیعی و انسانی، دو نماینده در مجلس سنا دارد. یعنی ۱۰۰ نماینده در سنای آمریکا. اما تعداد نمایندگان در مجلس نمایندگان بسته به جمعیت آن ایالت است.

از طرف دیگر، هر ایالت، تعدادی نماینده در مجمعی به نام کالج الکترال دارد که این تعداد برای هر ایالت عبارت است از تعداد نمایندگان که آن ایالت در کنگره دارد. به عنوان مثال کالیفرنیا، به عنوان پرجمعیت‌ترین ایالت آمریکا، دارای ۵۵ الکتور در کالج الکترال می‌باشد؛ چراکه این ایالت ۵۳ نماینده در مجلس نمایندگان و مانند هر ایالت دیگری دو نماینده در مجلس سنا دارد که در مجموع می‌شود ۵۵ نماینده در کنگره و در نتیجه ۵۵ الکتور نیز در کالج الکترال دارد.

کالیفرنیا دارای بیشترین تعداد الکتور در کالج الکترال می‌باشد و سپس تگزاس با دارا بودن ۳۸ الکتور، در جایگاه بعدی قرار دارد همچنین هشت ایالت به همراه منطقه واشنگتن دی سی، هر کدام تنها سه عضو در کالج الکترال دارند.

با توجه به اینکه کنگره آمریکا در مجموع ۵۳۵ عضو دارد (۴۳۵ عضو در مجلس نمایندگان و ۱۰۰ عضو در مجلس سنا) پس ۵۳۵ عضو هم در کالج الکترال حاضرند، به انضمام سه الکتور از منطقه واشنگتن. یعنی مجموعاً کالج الکترال دارای ۵۳۸ عضو می‌باشد.

نحوه رأی‌گیری به شیوه‌ الکترونیکی به این شکل است که یک ماه پس از روز برگزاری عمومی انتخابات در آمریکا، الکتورها در کالج الکترونیکی دور هم جمع می‌شوند و الکتورهای هر ایالت موظف‌اند به نامزدی رأی دهند که توانسته است بیشترین رأی را در آن ایالت کسب کند. به عنوان مثال اگر در یکی از انتخابات‌های ریاست جمهوری آمریکا، ۴۹ درصد مردم ایالت کالیفرنیا به نامزد جمهوری خواه و ۵۱ درصد دیگر به نامزد دموکرات رأی داده باشند، تمامی ۵۵ الکتور کالیفرنیا موظف‌اند در روز رأی‌گیری در کالج الکترونیکی، به نامزد دموکرات رأی دهند.

در نهایت، نامزدی برنده این کارزار پیچیده انتخاباتی فردی خواهد بود که توانسته باشد حداقل "۵۰ درصد آرا به اضافه یک رأی" از کالج الکترونیکی کسب کند. پس حداقل رأی الکترونیکی که نامزدها برای پیروزی نیاز دارند، ۲۷۱ رأی است. البته انجام انتخابات در کالج الکترونیکی، بیشتر جنبه تشریفاتی دارد؛ چرا که حدوداً یک روز پس از اتمام انتخابات، درصد آرا نامزدها در هر ایالتی مشخص است و با یک محاسبه ساده، تعداد آرای الکترونیکی هر نامزد محاسبه و نامزد پیروز مشخص می‌شود.

در نهایت باید گفت؛ با انجام انتخابات ریاست جمهوری در آمریکا و سایر کشورهای جهان، مسئول اداره هر کشور در قوه مجریه انتخاب می‌شود و برای مدتی معین، مکانیسم اجرای قوانین را در سطح داخلی و در تعامل با سایر کشورها در سطح بین-المللی بر عهده می‌گیرد.

بررسی انگیزه‌ها و عوامل متعددی که نقش ایدئولوژی و عوامل مختلف جغرافیایی که بر مشارکت مردم، انگیزه‌مند کردن و چگونگی انتخاب آنان، در انتخابات مختلف، اعم از ریاست جمهوری، نمایندگان مجلس، شوراهای شهر و روستا و ... در فضای جغرافیایی تأثیرگذار هستند، موضوع مورد علاقه و مطالعه در جغرافیای انتخابات است.

علی صادقی، دکتری جغرافیای سیاسی

و سردبیر فصلنامه «پویا در آموزش مطالعات اجتماعی»